

Α΄ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«*Εκλογή Βουλευτών*»

I. Με το υπό εξέταση νομοσχέδιο τροποποιείται μια σειρά ρυθμίσεων του ισχύουσας εκλογικής νομοθεσίας (π.δ. 55/1999) και έτσι, ουσιαστικά, εισάγεται ένα νέο εκλογικό σύστημα. Από το 1926, όταν εγκαταλείφθηκε οριστικά το σφαιρίδιο ως μέσο ψηφοφορίας, είναι το δέκατο τέταρτο εκλογικό σύστημα βουλευτικών εκλογών (για τη λειτουργία των εκλογικών συστημάτων στην ελληνική συνταγματική ιστορία βλ. Αντ. Παντελή, Τα ελληνικά συστήματα και οι εκλογές [1926-1985] στον ηλεκτρονικό υπολογιστή, 1988).

II. Με τις προτεινόμενες διατάξεις καταργούνται, μεταξύ άλλων, οι διαδοχικές κατανομές των αδιάθετων εδρών σε διαφορετικού βαθμού περιφέρειες (με ή χωρίς τη ρήτρα +1), η διαδικασία της εξομάλυνσης κλπ. Εισάγεται ενιαίο σύστημα κατανομής των 260 εδρών σε πανελλαδική κλίμακα για την εξαγωγή του αρχικού εκλογικού αποτελέσματος, ενώ οι λοιπές 40 έδρες παραχωρούνται στον εκλογικό σχηματισμό που έχει τις περισσότερες ψήφους στο σύνολο της επικράτειας. Επίσης, σε μια κατανομή, περιέρχονται οι 288 έδρες (εξααιρουμένων των 12 εδρών επικρατείας) στο επίπεδο της εκλογικής περιφέρειας (που ταυτίζεται με τον νομό, με την εξαίρεση των νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης), με βάση την κατανομή σε επίπεδο επικράτειας. Τέλος, ο αριθμός των υποψηφίων και ο αριθμός των σταυρών προτίμησης αυξάνονται σε σχέση με τα σήμερα ισχύοντα.

III. Το προτεινόμενο σύστημα, σε θεωρητικό επίπεδο, εμφανίζεται ως μάλλον πολύπλοκο, αφού συνδυάζει, στις διάφορες φάσεις του, περισσότερα πρότυπα αναλογικής κατανομής εδρών. Έτσι, σε επίπεδο επικράτειας, θα μπορούσε να θεωρηθεί για τις 12 έδρες επικρατείας, ως μια εφαρμογή του συστήματος Hare (Το εκλογικό μέτρο εξευρίσκεται με τη διαίρεση του συνολικού αριθμού των εδρών επί του αριθμού των υποψηφίων).

2

λικού αριθμού των ψήφων όλης της χώρας με το συνολικό αριθμό των βουλευτικών εδρών. Με το εκλογικό μέτρο, που είναι ενιαίο σε όλη την επικράτεια, διαιρείται ο συνολικός αριθμός των ψήφων κάθε κόμματος. Το πηλίκο της διαίρεσης αυτής αποτελεί τον αριθμό των εδρών κάθε κόμματος. Οι έδρες που δεν διατίθενται με τον τρόπο αυτόν, παραχωρούνται στα κόμματα που έχουν τα μεγαλύτερα υπόλοιπα ψήφων. Βλ.. Ράικο, Συνταγματικό Δίκαιο, Τ. Α΄, τεύχος Α΄, 1989, σελ. 348.).

Για τις υπόλοιπες 248 έδρες, το προτεινόμενο σύστημα παρίσταται ως μια εφαρμογή του συστήματος Niemeyer (Το εκλογικό μέτρο εξευρίσκεται με τη διαίρεση του συνολικού αριθμού των ψήφων της Χώρας με το συνολικό αριθμό των βουλευτικών εδρών. Με το εκλογικό μέτρο, που είναι ενιαίο σε όλη την Επικράτεια, διαιρείται ο συνολικός αριθμός των ψήφων κάθε κόμματος. Το πηλίκο της διαίρεσης αυτής αποτελεί τον αριθμό των εδρών κάθε κόμματος. Οι έδρες που δεν διατίθενται με τον τρόπο αυτόν, παραχωρούνται στα κόμματα που έχουν τα μεγαλύτερα υπόλοιπα ψήφων. Βλ. Ράικο, όπ.π.).

Οι υπόλοιπες 40 παραχωρούμενες έδρες δεν τυποποιούνται θεωρητικά, αλλ' απλώς αποτελούν τη συνιστώσα της «αποτελεσματικότητας» (όπως τονίζεται στην αιτιολογική έκθεση που συνοδεύει το νομοσχέδιο), με την έννοια της διευκόλυνσης σχηματισμού κυβερνητικών πλειοψηφιών.

Σε επίπεδο εκλογικής περιφέρειας, πρόκειται για μια παραλλαγή του συστήματος Hagenbach-Bischoff, αφού δεν υπάρχει η ρήτρα του +1 (Το εκλογικό μέτρο εξευρίσκεται με τη διαίρεση του συνολικού αριθμού των ψήφων κάθε εκλογικής περιφέρειας με τον αριθμό των εδρών της. Με το εκλογικό μέτρο διαιρείται ο αριθμός των ψήφων κάθε συνδυασμού, και το πηλίκο της διαίρεσης αυτής αποτελεί τον αριθμό των εδρών του συνδυασμού. Οι έδρες που παραμένουν αδιάθετες, παραχωρούνται στους συνδυασμούς που έχουν τα μεγαλύτερα υπόλοιπα ψήφων. Ράικος, όπ.π.).

IV. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου, το Σύνταγμα δεν ορίζει το εκλογικό σύστημα, αλλά αυτό είναι έργο του νομοθέτη, ο οποίος, κατά τη θέσπιση του εκλογικού συστήματος, δικαιούται να ορίσει τη μέθοδο που θα ακολουθήσει για την ανάδειξη των λαϊκών αντιπροσώπων [τηρώντας τις συνταγματικές αρχές που διέπουν την ψήφο, όπως ισοδυναμία, καθολικότητα κλπ.] (34, 35/1985, 8/1993, 23/1993, 58/1995 κ.ά.).

V. Το ακροτελεύτιο άρθρο του νομοσχεδίου ορίζει, ως είθισται, ότι «η ισχύς του παρόντος αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως».

Εδώ θα έπρεπε να σημειωθεί ότι, μετά τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001, για να ισχύσουν αμέσως οι διατάξεις που αφορούν το εκλογικό σύ-

στημα και τις εκλογικές περιφέρειες, πρέπει αυτές να ψηφισθούν «με ρητή διάταξη» από τα δύο τρίτα του όλου αριθμού των βουλευτών (άρθρο 54 παρ. 1).

Συνεπώς, και από καθαρά νομική άποψη: εάν οι σχετικές διατάξεις υπερψηφισθούν με την απαιτούμενη από το άρθρο 54 παρ.1 Συντ. πλειοψηφία, άρα αποκτήσουν άμεση ισχύ, το ακροτελεύτιο άρθρο μπορεί να παραμείνει ως έχει, αφού προστεθούν οι λέξεις «περιλαμβανομένων των διατάξεων περί εκλογικού συστήματος».

Σε αντίθετη περίπτωση, και προς αποφυγή ερμηνευτικών προβλημάτων, θα πρέπει να αναφέρεται ότι «η ισχύς του παρόντος αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός των διατάξεων που αναφέρονται στο εκλογικό σύστημα, η ισχύς των οποίων αρχίζει μετά το πέρας των επομένων εκλογών».

Αθήνα, 15 Ιανουαρίου 2004

Ο εισηγητής, Προϊστάμενος του Β΄ Τμήματος

Στέφανος Ι. Κουτσουμπίνας

Επικ. Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θράκης

Ο Προϊστάμενος της Α΄ Διεύθυνσης

Αντώνης Μ. Παντελής

Καθηγητής της Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου

Κώστας Μαυριάς

Καθηγητής της Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών